

Чосік Леся Яківна
к.пед.н., старший викладач кафедри теорії
та методики початкової освіти,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ»

Глобалізація світу та розбудова єдиної Європи вимагають інтеграції національної освіти до європейського та інноваційного світового освітнього просторів. Новий етап, що розпочався з 2014 р. після соціально-політичної кризи, військової агресії Росії та підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.), ознаменувався інтенсифікацією європейського вектора розвитку України та синхронізацією вимірів української освіти з європейськими характеристиками.

Продовжується поступальний рух української освіти у напрямі її трансформації на компетентнісно базовану. На рівні шкільної освіти цей процес після активних наукових дискусій розпочався на державному рівні з прийняттям Державного стандарту початкової загальної освіти (2011 р.) та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011 р.).

Загалом важливість трансформації української освіти на компетентнісних засадах проголошено у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) та у законах України «Про освіту» (2017 р.) і «Про професійну освіту» (2017) [2].

Наразі освітня політика у площині забезпечення якості вищої педагогічної освіти зосереджена на обґрунтуванні методології і методичних рекомендації щодо розроблення ліцензійних умов освітньої діяльності та стандартів вищої освіти з урахуванням Національної рамки кваліфікацій, Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015 р.), рекомендацій щодо реалізації компетентнісного підходу у вищій освіті.

Одним з перспективних орієнтирів української освіти в умовах європеїзації та глобальної інтеграції є подальша трансформація змісту освіти на компетентнісних засадах і розроблення валідних вимірників оцінювання набуття молоддю ключових і предметних компетентностей; наближення освіти до потреб суспільства, а професійної – до потреб ринку праці.

Методологічною і нормативною основою реформування є закон України «Про освіту», Концепція НУШ, Основи державного стандарту [1; 2; 3].

Впродовж 2016–2017 років розроблено і затверджено новий Державний стандарт початкової освіти, дві типові освітні програми для 1–2 класів, у яких вихідними інструментами є різні види освітніх результатів: навчальні, ключові і предметні компетентності, наскрізні уміння. Впровадження нового

змісту передбачає формування у вчителів, методистів готовності працювати в ситуації вибору нових програм, навчально-методичного забезпечення; посилення психологічної підготовки до використання нових способів навчальної взаємодії з учнями, використання ідеї партнерства [1; 5].

Як відзначає О.Я. Савченко, визначальними ознаками новизни є: варіативність умов здобуття учнями початкової освіти, які зумовлені широким діапазоном особистісних відмінностей дітей, реальним вибором програм і навчально-методичного забезпечення, різним освітнім середовищем [4].

Необхідність реформування всіх сфер суспільного життя ставить певні завдання перед системою освіти і виховання. І головне з них – прикласти максимум зусиль, щоб сприяти становленню особистості.

У відповідності з новим Державним стандартом початкової освіти у навчанні мають переважати інструментальні знання, що є основою засвоєння способів дій, у значній мірі посилена практична спрямованість навчання, максимально враховані вікові особливості дітей, що починають навчання з шести років, велика увага приділена питанням виховання в процесі навчання.

У період модернізації освіти в Україні особливої уваги потребує фахова підготовка вчителя початкових класів у якій вагоме місце відводиться методиці навчання математичної освітньої галузі.

Курс «Методика навчання математичної освітньої галузі» належить до обов'язкових фахових дисциплін у навчальному плані факультету педагогічної освіти та соціальної роботи. Його зміст має важливе значення у професійному становленні вчителів початкових класів. Курс теоретично і практично орієнтований на підготовку студентів до майбутньої педагогічної діяльності – навчання математичної освітньої галузі та здійснення відповідної виховної роботи з учнями початкової школи.

Мета курсу – дати студентам необхідний обсяг теоретичних знань, практичних вмінь і навичок, які необхідні для професійного вирішення навчально-виховних завдань, що виникають у процесі навчання молодших школярів математичної освітньої галузі. В курсі розкривається ця методика, що реалізується в початкових класах, яка включає в себе цілі навчання, методи і прийоми навчання молодших школярів. У вивченні методики використовуються знання, набуті студентами при вивченні інших дисциплін, перш за все математики, педагогіки, психології.

Основні завдання курсу «Методика навчання математичної освітньої галузі» полягають у тому, щоб:

- дати студентам необхідні методичні знання, сформувати вміння, які необхідні для навчання математичної освітньої галузі учнів початкових класів;
- сформувати у студентів уміння будувати та проводити різні види уроків, відповідно до їх мети, змісту і місця в системі уроків з математики;
- розвивати вміння самостійної роботи з навчальними та методичними посібниками, іншою літературою;

– сприяти формуванню особистості майбутнього вчителя початкових класів.

Ці завдання мають бути виконані на основі діяльнісного, компетентнісного підходу і гуманітаризації процесу навчання. Гуманітарний компонент повинен проникнути в суть навчального матеріалу.

Гуманітарні аспекти курсу «Методика навчання математичної освітньої галузі» можуть бути реалізовані найбільш ефективно при історико-методологічному підході до його викладання.

Методика навчання математичної освітньої галузі має поставати перед студентами як процес і результат творчого пошуку багатьох поколінь вчених.

При викладанні курсу необхідно знайомити студентів з новими досягненнями методичної науки, показувати, як розвивається методика навчання математичної освітньої галузі у зв'язку із зміною соціально-історичних умов і нерозривно пов'язаних з ними навчально-виховних цілей освіти, розглядати шляхи подальшого вдосконалення початкового навчання математиці.

Гуманітарний аспект курсу «Методика навчання математичної освітньої галузі» проявляється у використанні елементів історизму при викладанні. Досить важливо в процесі його вивчення прослідкувати в історичному і світоглядному планах формування і розвиток різних методик. Це дає можливість розглядати ту чи іншу методику з різних точок зору, а, отже, засвоїти її неформально.

В оволодінні студентами відомостей з історії методики навчання математичної освітньої галузі великі можливості мають позааудиторні форми роботи: складання біографічних довідок, підготовка повідомлень з історії науки, історичні огляди в курсових, дипломних і магістерських роботах.

Ознайомлення з методологією науки допоможе студентам побачити курс «Методика навчання математичної освітньої галузі» з більш широким позицій, визначити його місце в системі знань, побачити цю науку в розвитку, русі. При викладанні цього курсу потрібно показати його зв'язки з педагогічними, психологічними науками, математикою, сучасним передовим педагогічним досвідом, історичним вітчизняним і зарубіжним досвідом, народною педагогікою.

Вищеназваний курс може зацікавити студентів науково-дослідницькою діяльністю, оскільки методика навчання математичної освітньої галузі розвивається, а також допомогти майбутнім вчителям початкових класів в їх методичній роботі.

При визначенні змісту курсу «Методика навчання математичної освітньої галузі» важливо врахувати такі особливості:

- він повинен сприяти розвитку особистості майбутнього вчителя початкової школи, зокрема її психологічних та моральних якостей;
- він повинен відображати досягнення методики математики і враховувати рівень загальної та спеціальної математичної підготовки;

– зміст курсу повинен відповідати можливостям студента, його професійним інтересам.

Слід враховувати особистісний фактор, зокрема оцінювати приріст знань і умінь, брати до уваги ставлення студента до навчальної дисципліни, процесу навчання, позитивні зміни в розвитку особистості студента, його емоції, психологічний стан.

Слід відзначити, що досягнення студентами компетентнісних результатів – це найважливіша мета модернізації вищої освіти. Однак, у період навчання дуже важливо створити умови для всебічного розвитку особистості студентів (емоційний, моральний, естетичний розвиток, дослідницька позиція у пізнанні). Тому діяльнісні результати освітнього процесу мають поєднуватися з ціннісними.

Отже, нові цілі і функції діяльності вчителя передбачають його фундаментальну психологічну дидактико-методичну підготовку, цифрову грамотність. А для цього потрібно здійснити чимало структурних і змістових змін у його підготовці (інтеграція дидактики і часткових методик, неперервна педагогічна практика, оволодіння педагогічною діагностикою та ін.). На жаль, в нинішній підготовці учителів, з нашого погляду, практичної спрямованості ще замало. Загалом, підготовка майбутніх учителів початкових класів вимагає більш чіткої і послідовної прив'язки до потреб основного замовника – школи, де сучасний вчитель є класоводом, багатопредметником, психологом, соціальним захисником дитини та соціальним партнером батьків.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Закон України «Про освіту». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Концепція НУШ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Концепція початкової освіти / О.Я. Савченко, Н.М. Бібик, В.О. Мартиненко та ін. // Початкова школа. – 2016. – №6. – С. 1–4.
5. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи. – К.: Т.Д. «Освіта-Центр+», 2018. – 240 с.